

**Народно читалище „Надежда 1869” –  
пример за добри практики и сътрудничество с  
РБ „П. Р. Славейков“, гр. Велико Търново**

*Ивелина Митева  
НЧ „Надежда 1869“, гр. Велико Търново*

**National community center „Nadezhda 1869“ –  
an example of good practices and cooperation with  
Regional Library „P. R. Slaveykov“, Veliko Tarnovo**

*Ivelina Miteva  
National community center „Nadezhda 1869“, Veliko Tarnovo*

**Summary:** *The report is dedicated to the exchange of experience, knowledge, good practices and sustainable partnership in the protection of cultural heritage, combining scientific and practical experience of the community center and the library under the project „Digital presentation and preservation of cultural heritage from the old printing fund and the historic theater hall. Community Center „Nadezhda 1869“, VelikoTarnovo, implemented under the „Cultural Heritage” 2019 program of the NF „Kultura”, as well as its development in 2020.*

**Keywords:** *libraries, community centers, partnership, good practices.*

**Резюме:** Докладът е посветен на обмяната на опит, знания, добри практики и на устойчиво партньорство в опазването на културното наследство, обединяващи научен и практически опит на читалището и библиотеката по проект „Цифрово представяне и съхраняване културното наследство от старопечатен фонд и историческия театрален салон на НЧ „Надежда 1869“, гр. Велико Търново, реализиран по програма „Културно наследство“ 2019 на НФ „Култура“, както и неговото развитие през 2020 г.

**Ключови думи:** библиотеки, читалища, партньорство, добри практики.

Библиотеката на читалище „Надежда” е „първородната дъщеря” на читалището и е създадена на 22.06.1869 г. заедно с приемането на устава му – само 14 дена след учредителното събрание, когато в състава на настоятелството вече е включен и „книгохранителят” Васил Петков<sup>1</sup>. Това е втората обществена библиоте-

<sup>1</sup> **Ковачев**, Марин. Библиотеката – всекидневие, проблеми, надежди... – В: „125

ка в града след създадената към главното училище на църквата „Св. Никола” през 1852 година. Даренията от лични колекции и финансовата подкрепа на богати търновчани позволяват нейното комплектуване и обогатяване. Книжното богатство ѝ позволява да играе ролята на водеща обществена библиотека в града и да обслужва гражданите на Търново.

Читалище „Надежда” първо подава ръка на новоосновената великотърновска народна библиотека. Новият държавен културен институт остава в предоставените ѝ две помещения в библиотечната сграда само няколко месеца, но именно тук се провежда нейното откриване. На тържеството присъства Ст. Чилингиров като представител на министъра на просвещението (в правителството на БЗНС) Стоян Омарчевски. У Настоятелството на читалището възникват опасения, че учредяването на третата депозитна библиотека в България след София и Пловдив „ще засенчи или ще подбие работата на читалищната”<sup>2</sup>. Затова читалищната библиотека съсредоточава вниманието си върху по-добрата организация, уредба, увеличаване, поддържане и популяризиране на книжния фонд, на постепенното си превръщане в публична, както и на ръководени от просветния комитет масови изяви. Притесненията се оказват безпочвени. В годините взаимоотношенията между двете библиотеки са пример за сътрудничество, взаимопомощ, методическа подкрепа при опазване и предоставяне на информация от библиотечните фондове и специалните колекции.

Сътрудничеството между НЧ „Надежда 1869” и РБ „П. Р. Славейков” продължава и днес в няколко направления:

- участие на читалищни дейци в ежегодната конференция „Библиотеки – четене – комуникации”: г-жа Павлина Владева (председател на Клуба по битова култура към НЧ „Надежда 1869”) представи серия доклади върху различни теми – история на България и теми, свързани с четенето и читателите;

---

години читалище „Надежда” – Велико Търново. Юбилеен вестник издание на Читалищния управителен съвет, 1994 г., с. 4

<sup>2</sup> пак там, с. 4

- обучения на библиотекарите за повишаване на тяхната квалификация и улесняването на работата им – по Програма „Глоб@лни библиотеки – България” и Програма „Учене през целия живот”;
- текуща експертно-консултантска дейност по прочистване, актуализиране, опазване и предоставяне на информация от библиотечните фондове и специалните колекции на библиотеката при НЧ „Надежда 1869”;
- методическа помощ при разписването на проекти по програма „Българските библиотеки – съвременни центрове за четене и информираност”;
- консултации при провеждането на дейностите в ежегодната кампания „Помощник на библиотекаря” от 2017 година до днес;
- съвместно представяне на книги – книгата „Вкусът на времето. Кулинарен пъзел от Великотърновския край“, представена в читалнята на РБ в началото на ноември 2019 година.

Годината 2019 беше знакова за читалището ни не само с отбелязването на нашия 150-годишен юбилей, но и с разписването и реализацията на съвместен проект „Цифрово представяне и съхраняване културното наследство от старопечатен фонд и историческия театрален салон на НЧ „Надежда 1869“ – Велико Търново“ по програма „Културно наследство‘19” с финансовата подкрепа на Национален фонд „Култура”. Ръководството и колегите на РБ „П. Р. Славейков” подкрепиха идеята ни за съхранение и популяризиране стойността на културните ценности на читалището – старопечатния фонд и историческия театрален салон. Включиха се с идеи, насоки и осъществиха популяризирането на книжните съкровища на най-богатата колекция „Българско образование до Освобождението” от 78 уникални за България книги на старопечатния ни фонд – чрез иновативно представяне и съхраняването ѝ в електронен вид за улесняване на достъпа до нея и опазването ѝ за бъдещите поколения. В завършен вид тази колекция е достъпна от април 2020 г. в Дигитална културна съкровищница „Север +” на РНБ „П. Р. Славейков” под името „Възрожденски книги

– НЧ „Надежда 1869” – Велико Търново” и с линк през <http://www.nadejda1869.eu/gallery.php> в рубрика „Библиотека”, подрубрика „Дигитална библиотека старопечатен фонд”. Чрез видеоклип, изготвен от компютърните специалисти на Регионалната библиотека, и цифровизация на архивната документация се популяризира историческия театрален салон, свързан с държавността и първия надпис „Съединението прави силата“. Този проект стимулира изграждането на устойчиви партньорства, обмяна на опит и знания, обединяващи научен и практически опит в опазването на културното наследство и на доброволчеството. Цифровизацията на уникалните издания за библиотеката и последвалото им поставяне в аноксични капсули позволи на книгите не само да бъдат съхранени от физическо увреждане и замърсяване, но и достъпът до тях да бъде улеснен максимално чрез привеждането им към актуални носители, а оттук и навлизането на читалищната библиотека в съвременния технологичен век.

Общата работа върху съхраняване и популяризиране на старопечатния фонд на читалището продължава и през 2020 година с втората по големина колекция „Книжни съкровища на духа”, съдържаща религиозна литература на различни езици (общо 47 заглавия). Особен интерес за изследователи, студенти-богослови и религиозни дейци безспорно представлява най-старата книга от нашата старопечатна сбирка „Служебен миней” (месечник) на гръцки език, отпечатан във Венеция през 1588 г. „с иждивиението на Георги Властос и наследниците на Христофор Дзанетос“. Съдържа служби за светци и деяния, които църквата почита през месец май. Друга интересна стара книга е „Октоих” (Осмогласник), издаден в Москва в 1764 г. и продаван от Теодосий Янински във Венеция, откъдето е донесен. Осмогласното пеене придава особена тържественост на неделните църковни служби. На старобългарски език е печатаният във Вилнюс през 1798 г., на Йоан Златоуст „Сборник със слова от Неделята на митаря и фарисея до 34-та неделя на Петдесетница”. Според оглавлението съдържа общо 112 поучения. Преобладават беседите на Св. Йоан Златоуст, на когото е наречен сборникът. Други автори са Нектарий, Ефрем Сирин, Григорий Богослов, Василий Велики и др. Позволихме си да обърнем внимание на тези три книги на само като съдържание,

но и защото те бяха първите от колекцията, които специалистите от Дигитален център „Север +” сканираха в оригиналния им вид и ще бъдат достъпни на сървъра на Регионална библиотека „П. Р. Славейков” и на читалищния сайт. Не случайно наблягаме на „оригиналния им вид”, защото с финансовата подкрепа на Сдружение „Илия Стойков” (бившето Сдружение „Царевец – 2008”) от гр. Велико Търново Службеният миней и сборникът на Златоуст бяха реставрирани и представени пред обществеността на Велико Търново в чест на Деня на народните будители на 1 ноември 2020 година. След предварителни разговори и консултации с ръководството и специалистите от отдел „Информационни технологии” на Регионалната библиотека беше взето решение тези издания да бъдат цифровизирани в техния вид преди реставрацията – поради вероятността от избледняване на оригинала след почистването и обработката на книжното тяло. За приемане на мнението за дигитализация в оригиналния вид натежа и фактът, че е възможно по този начин да бъде привлечена още една група изследователи – на учени, които да изготвят психологически портрет на потребителите на тези книжни тела: култура, възпитание, отношение към книгата, професия и др. Така ще бъде привлечена още една целева група, която да използва ресурсите на библиотеките не само като читатели, но и като изследователи на културата на читателите и отношението им към книгите.

Дигитализацията на старопечатния читалищен библиотечен фонд е необходима и поради факта, че се вписва в общоевропейските тенденции в библиотечната област, а в по-широк план – в политиката към културно-историческото наследство на България. Тя е натоварена с модернизаторски смисъл и е съществен елемент от българското участие в общоевропейските технологични и културни процеси. Има значение като изпълнение на своеобразен дълг пред българското книжовно наследство и пред европейската култура, която трябва да бъде запозната с него.

Като добри практики и дейности за съхраняване на книжно-културно наследство, за иновативно представяне на старопечатния фонд и популяризиране на книжното богатство сред младите хора можем да посочим:

- Популяризиране на НЧ „Надежда 1869“ – В. Търново чрез дигитално представяне на уникалните книги от старопечатния фонд. Успешното финализиране през юни 2020 г. на проект „Цифрово представяне и съхраняване културното наследство от старопечатен фонд и историческия театрален салон на НЧ „Надежда 1869“ – Велико Търново“, финансиран от Национален фонд „Култура“, е само първи етап от популяризирането на темата за книжните съкровища на читалищната библиотека и историческия театрален салон чрез иновативно представяне на старопечатния фонд, съхраняването им в електронен вид за улесняване достъпа до тях и опазването им за бъдещите поколения.
- Колекция „Книжни съкровища на духа“ – програма за опазване и популяризиране съкровищата на читалищната библиотека. Продължаващата работа върху старопечатния фонд на читалищната библиотека с тази колекция възникна в отговор да надградим темата за образованието като основа на възпитанието в национални и общоевропейски ценности. Анализът и представянето в електронен вид на най-старите религиозни книги ще отговори на нуждите не само на изследвачите, но и на обществеността от затвърждаването на Велико Търново като духовна и културна столица на България.
- Привличане на дарители и включването им в най-трудната от експертна и финансова страна дейност по съхранение на книжните богатства, каквато са реставрацията и консервацията на старите книги.
- Кампания „Помощник на библиотекаря“ – стратегия „Да върнем децата в библиотеката“. Иницирираната през 2017 година по идея на г-жа Бисера Дживдерова (дългогодишен библиотекар в читалището) инициатива „Помощник на библиотекаря през лятото“ цели да запознае децата и подрастващите с професията на библиотекаря и по този начин да ги научи не само на внимателно отношение към книгите, но и на уважение

към тази професията и към труда въобще. Навлизането в „кухнята“ на нашата професия подтиква младежите и девойките да проявят отговорност към бъдещата си професионална ориентираност и реализация. Посещенията на различните отдели на РБ „П. Р. Славейков” и беседите с библиотекарите позволиха на участниците в кампанията да се запознаят с методите на работа в различните библиотеки, с дейностите по привличане на нови читатели, организацията на събития. Т.е. с всичко онова, което се изисква като умения и знания от съвременния библиотекар, за да работи една библиотека „като добре смазана машина”.

Ползите от сътрудничеството и иницирираните добри практики на библиотеката при НЧ „Надежда 1869” и РБ „П. Р. Славейков” могат да бъдат разгледани в няколко направления:

- » научно: разширяване използването на старопечатните книги от разнообразни целеви групи, за да се увеличи вниманието към книжните съкровища на библиотеките;
- » практическо: облекчаване на условията за достъп до фондовете от всякакви ползватели за различни цели чрез използването на цифровизирани копия;
- » популяризаторско: реклама на сбирките и на българските научни достижения;
- » методическо: модел за обработка, съхраняване и ползване на колекциите на библиотеките и пример за подтикване на младото поколение към отговорно отношение към работата и професията на библиотекаря.

### **Използвана литература:**

1. **Иванова, Калина** (2014). История и съвременност на великотърновската народна библиотека „П. Р. Славейков”. – Велико Търново: Народна библиотека Петко Р. Славейков, 2014.
2. **Иванова, Калина** (2013). От първите стъпки до днес: Хроника на Народна библиотека „П. Р. Славейков” – Велико Търново: Народна библиотека Петко Р. Славейков, 2013.

3. **Ковачев, Марин** (1994). Библиотеката – всекидневие, проблеми, надежди... – В: „125 години читалище „Надежда” – Велико Търново. Юбилеен вестник издание на Читалищния управителен съвет, 1994 г.
4. **Панайотова, Кинка; Невяна Бъчварова** (2009). История на читалище „Надежда 1869” Велико Търново. – Велико Търново: Абагар, 2009.
5. **Радев, Иван** (2020). Автографът в литературния живот и духовно-творческото общуване. – София: Български бестселър – Национален музей на българската книга и полиграфия, 2020.